

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně (Haagská úmluva o právu použitelném na zastoupení)

V oblasti smluv o zastoupení se pro některé státy (Argentina, Francie, Nizozemí a Portugalsko) uplatní Haagská úmluva o právu použitelném na zastoupení, která vstoupila po podpisu v roce 1978 v platnost v roce 1992 (Úmluva o zastoupení). Úmluva o zastoupení upravuje jak použitelné právo na vztah mezi zástupcem a zastoupeným, tak i na vztah mezi zástupcem a třetí stranou.

Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně (Haagská úmluva o právu použitelném na zastoupení)

V oblasti smluv o zastoupení se pro některé státy (Argentina, Francie, Nizozemí a Portugalsko) uplatní Haagská úmluva o právu použitelném na zastoupení, která vstoupila po podpisu v roce 1978 v platnost v roce 1992 (Úmluva o zastoupení). Úmluva o zastoupení upravuje jak použitelné právo na vztah mezi zástupcem a zastoupeným, tak i na vztah mezi zástupcem a třetí stranou. Zvláštním rysem Úmluvy o zastoupení je skutečnost, že Úmluva přenechává soudům k posouzení, zda se v tom kterém případě jedná o mezinárodní vztah coby podmínku použití Úmluvy. Úmluva se na druhé straně použije bez ohledu na to, zda je použitelné právo právem členského státu Úmluvy, nebo ne; v tomto ohledu má tedy obdobný princip potencionálního dopadu jako Římská úmluva. Úmluva o zastoupení rovněž určuje svoje subsidiární postavení vůči jakémukoli jinému instrumentu obsahujícímu ustanovení o věcech upravených Úmluvou.[\[1\]](#)

Stejně tak obsahuje Úmluva možnosti učinění výhrad. Podle čl.18 si může kterýkoli stát vyhradit právo nepoužít Úmluvy na (i) zastoupení banky či bankovní skupiny v rámci bankovních transakcí; (ii) zastoupení v záležitostech pojištění; (iii) jednání veřejných činitelů zastupujících soukromé osoby. Podobně jako u Římské úmluvy, pro účely určení rozhodného práva podle Úmluvy o zastoupení se jednotlivé územní jednotky členského státu s vlastními normami o zastoupení pokládají za stát.[\[2\]](#) Na druhé straně, v případě státu s vícero územními jednotkami s vlastními pravidly zastoupení není tento stát Úmluvou vázán, pokud jiný členský stát s jednotným právním systémem není povinen použít na základě Úmluvy o zastoupení právo jiného státu.

V rámci obecných ustanovení Úmluvy se podle čl.16 *můžou* použít normy kogentního charakteru státu s významným spojením se situací, včetně norem třetího státu. V okruhu států Evropské unie tato možnost, s ohledem na Směrnici Evropské komise o koordinaci zákonů členských států vztahujících se obchodním zástupcům, zřejmě nemá podstatný význam. Co se týče práva rozhodného na vztah mezi zastoupeným a zástupcem, podle čl. 5 Úmluvy má samozřejmě přednost volba práva, a to výslovná nebo z rozumnou určitostí odvoditelná z ustanovení smlouvy a okolností případu; jinak je rozhodným právem právo státu, kde má zástupce v době uzavření smlouvy místo podnikání

("business establishment"), resp. obvyklý pobyt. Pokud je zástupce činný ve státě zastoupeného, pak má přednost právní řád sídla zastoupeného. U vícero míst podnikání má, podobně jako o jiných úmluv, přednost ta, která vykazuje nejužší spojení k zastoupení.

Rozhodné právo se vztahuje na uzavírání a platnost smlouvy o zastoupení, závazků stran, podmínek plnění, důsledků neplnění a zániku daných závazků; v rámci toho se Úmluva použije především na existenci a rozsah oprávnění zástupce, změny a zánik, důsledky překročení nebo zneužití oprávnění zástupce, resp. konkurenční doložky (další příklady jsou uvedeny v čl. 8).

Co se týče vztahu zástupce a třetí strany, existence a rozsah oprávnění zástupce a účinky výkonu nebo domnělého výkonu zástupcova oprávnění se budou řídit právem státu zástupcova místa podnikání v době učinění příslušného jednání. Právo státu místa učiněného jednání nicméně bude mít před shora uvedeným přednost, pokud zástupce nemá místo podnikání, resp. tento stát je také státem: (i) místa podnikání zastoupeného a zástupce jednal jeho jménem; (ii) kde třetí strana má svoji pobočku, resp. obvyklé místo bydliště; (iii) kde zástupce jednal na dražbě nebo burze. Výše uvedená pravidla platí rovněž pro vztah mezi zastoupeným a třetí stranou pro otázky výkonu, resp. překročení oprávnění zástupce či jeho jednání bez oprávnění. Úmluva zohledňuje rovněž moderní komunikační prostředky; v případě použití dálkového přenosu informací při uzavírání smlouvy bude mít přednost právo místa pobočky zástupce.[\[3\]](#)

Principy určení rozhodného práva v případě neučinění volby práva podle národních právních úprav

Především, z hlediska vývoje se uplatňovali či uplatňují různá kritéria pro navázání, t.j. posouzení spojení situace s tím kterým právním řádem v případě neučinění volby práva. Jako potencionální ukazatele rozhodného práva se obecně nabízejí:

(i) Lex loci contractus: jeho pozitivem je jistota a předvídatelnost, negativem pak možnost účelového výběru práva pro to, aby smlouva byla považována za platnou. Navíc může nastat situace, kdy není dáno žádné spojení mezi místem uzavření smlouvy a smlouvou, resp. je někdy těžké určit místo kontraktace;

(ii) Lex loci solutionis: kladným rysem je to, že tento ukazatel je založen na vnitřním a podstatném spojení mezi smlouvou a rozhodným právem. Problém nastává u synalagmatických smluv s rozdílným místem plnění (resp. pokud existuje právo opce ohledně místa plnění);

(iii) Tzv. "proper law"; z pohledu anglického práva se až do roku 1991 uplatňoval tento princip, založen na imputaci vůle nebo určení vhodného práva podle ustanovení smlouvy, situace stran a všech průvodních okolností.[\[4\]](#) Tento přístup se uplatní i dnes tam, kde se nepoužijí ustanovení Římské úmluvy. Pokud nedojde k volbě ani mlčky, platí tzv. closest and most real connection, vedoucí k proper law, tedy právu, které by strany zamýšlely, pokud by to, při zvážení všech okolností, měly v době uzavření smlouvy na mysli. Skutečný úmysl stran není prioritou určení. U tohoto implikovaného výběru vhodného práva je třeba zvážit vše relevantní, např. samotná arbitrážní doložka nemůže být rozhodující;

(iv) Specifické určení na základě hmotného práva; ve Spojených státech se, na rozdíl od evropského systematického přístupu uplatňuje přístup „případ od případu“ (“case by case”); case law hraje tedy rozhodující roli. První Restatement je ale v tomto ohledu jenom pokus o výtah soudních rozhodnutí v dané oblasti, ne platným právem. Neúspěch tohoto instrumentu vedl k odmítnutí obecných pravidel navázání a k určování rozhodného práva podle obsahu hmotného práva.

Uplatňuje se kromě jiného teorie „analýzy vládního zájmu“; při „skutečném konfliktu“ zájmů dvou nebo vícero států ohledně rozhodnosti jejich práv, který není odstranitelný ani restriktivním výkladem právně politického „naléhání“ státu fora, se použije právo fora. Tento přístup má sice v daných poměrech konfliktů mezi právy jednotlivých amerických států svůj význam (identifikace právně politického účelu jednotlivých úprav je dost dobře možná), nicméně je kritizován, neboť kolizní normy mají obecně sloužit spíše vyvážení soukromých zájmů, než určitému zájmu politickému či hospodářskému.

Dalším přístupem je „better law approach“, tedy výběr „lepšího práva“ podle obsahu hmotně právních kritérií. Uplatňuje se typicky při snaze o vyhnutí se zastaralým ustanovením určitého práva.^[5] Námitky proti takovému přístupu jsou nasnadě - jedná se o prostý výběr hmotných norem podle jejich obsahu, který vlastně s kolizní metodou nemá moc společného. Kvalita výsledků tohoto výběru navíc není zaručena. Druhý Restatement přináší v § 6 výsledek kompromisu, když přenechává prostor určovat právo ne podle specifických pravidel, nýbrž podle rozličných specifických metod.

Zde není předmětem kritiky přílišná strohost a nepružnost jako u prvního Restatementu, ale nepřítomnost jasných kontur. Soudy se druhého Restatementu většinou dovolávají, nicméně za touto obecnou formulací se skrývají vícere metodologické přístupy. Převládá „eklektizmus orientovaný na výsledek“^[6] s malou předvídatelností výsledků.

Výše uvedené přístupy nejsou v souladu s principy a strukturou evropského kontinentálního mezinárodního práva soukromého, které pokládá tento systém za neudržitelný, nejistý, s absencí koncepce, a nezohledňující především u analýzy vládního zájmu předvídatelnost výsledků a stabilitu. Evropské pojetí zdůrazňuje právní jistotu a rozhodovací harmonii. Hledání lepšího práva vede vždy k subjektivnímu příklonu k lex fori, již z důvodu menší znalosti cizího práva, nemluvě o tom, že posouzení, které právo je lepší, je někdy velmi obtížné. Tento přístup je navíc nákladný. Obecně se dá říct, že to, co evropské kontinentální právo po určení rozhodného práva jenom zohledňuje, americký přístup umožňuje jako rozhodující kritérium.

Nicméně je třeba zohlednit jiná východiska amerického přístupu. Navíc americký vliv vedl přece jenom k příklonu k pružnějším posuzování kolizně právních otázek v novějších kodifikacích, takže je dán větší prostor pro soudní uvážení. Obecně je ne nevýznamné přinejmenším to, že tento přístup, zcela odlišný od kontinentálně evropského, je více méně funkční a existuje, bez ohledu na specifické podmínky jeho fungování.

F) Místo podnikání strany poskytující charakteristické plnění (pojednáno především v článku věnovaném Římské úmluvě); tento princip se uplatňuje především v evropských právních rádech. Charakteristické plnění je to, co činí smlouvu specifickou; mělo by se jednat o plnění určující typ smlouvy. Materiálně právní hledisko v tomto případě určuje *perspektivně a obecně* kolizní normu. Co se týče lokalizace charakterického plnění, ta obecně vychází z místa (sídla) podnikání, resp. obvyklého pobytu, nebo hlavní pobočky či jiné složky, pokud má blíž k plnění, strany toto

plnění poskytující. Místo plnění jako takové (na rozdíl od Savignyho teorie) není rozhodující. Pokud jde o termín „země“, či „stát“ (místa, sídla podnikání), je nutné zohlednit, že termín má v oblasti rozhodného práva význam zahrnující i jednotlivé státy federativní územní jednotky. V této souvislosti je proto důležité rozlišit co tvoří „zemi“ pro účely rozhodného práva.[\[7\]](#)

[\[1\]](#) Čl.22

[\[2\]](#) Čl.19

[\[3\]](#) Čl.13

[\[4\]](#) J. Morris, D. McLean, The Conflict of Laws, 1993, s odkazem na Lord Wright ve věci Mount Albert Borough Council v. Australian Temperance and General Assurance Society, 1938

[\[5\]](#) Soudce Kenison ve věci Clark v. Clark, 1966

[\[6\]](#) J. Kroppholler, Internationales Privatrecht, 1997, §10, kap. IV

[\[7\]](#) Z pohledu kolizního práva je tak např. důležité odlišit pojmy: „Anglie“ zahrnuje Wales; „Velká Británie“ znamená Anglii a Skotsko; „Spojené Království“ zase znamená Anglii, Skotsko a Severní Irsko; „Britské ostrovy“ k tomu zahrnují i ostrov Man

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)